

Text corresponent a la presentació del llibre d'Antonio Cabrera *En la estación perpetua* (XII Premio Internacional de Poesía Loewe) llegit al Pub *CARME* de València en abril de 2000.

**POESIA I PROMESA DE COMPRESIÓ.
SOBRE LA POÈTICA D'ANTONIO CABRERA**

Antoni Defez

No fa gaire, en un assaig breu titulat *Poesia i veritat*, Antonio Cabrera va precisar de manera suggeridora i ajustada allò que de vertader pot assolir-se en poesia, si més no pel que fa als seus poemes i a la manera com ell mateix llegeix els de Joan Vinyoli. Tot negant-se a acceptar que aquesta veritat pogués ser alguna mena de correspondència amb fets empírics o metafísics, negava igualment que el poema fos ser vertader en tant que manifestació, desvelament o desocultació d'algun misteriós Ésser. La seua proposta, per contra, era entendre la veritat poètica com a promesa de comprensió: una veritat únicament obtinguda mitjançant el treball creatiu del poeta, el seu ofici amb les paraules i la seua reflexió.

El poema revela, descobreix, dóna a conèixer (...) tot el que s'ha estat denominant l'universal humà, els assumptes eterns que interessen i commouen l'home, on s'inclou també allò místic (...) Ho fa posant en funcionament tant l'intel·lecte com l'emotivitat del lector. Les paraules del poema toquen els ressorts de la seva emoció alhora que els de la seva intel·ligència; un cop posats en marxa, tot el que el lector va entenent és convertit en emoció; i viceversa: tota emoció és processada per l'enteniment (...) Així, resultat d'aquesta dialèctica, el poema revela, deixa veure el que s'amaga dins de les seves paraules (...) Seria erroni creure, però, que la paraula poètica ensenya amb claredat meridiana tot el que guarda en el seu interior. Ben bé al contrari, mai no deixa d'encobrir (...) D'aquesta manera, la veritat revelada en el poema tan sols és entrevista, queda ajornada a la pròxima lectura i d'aquesta a les següents (...) La veritat poètica té, per dir-ho així, el caràcter de *veritat promesa*, promesa d'un regal que mai no es rep però que es indescriptiblement grat d'esperar (...) Dins el poema ha quedat cristal·litzat un diàleg. Allí estarà sempre prometent la comprensió, permetent la visió d'una veritat tocant a allò humà. Poca cosa, potser, aquesta "veritat" de la poesia. Aparentment, hi ha altres veritats en altres àmbits del saber que tenen més merescudament aquest nom. En qualsevol cas, en llegir un poema, qui voldria res més? (Vid., Defez, A. & Olesti, J. (eds.), *Sobre la veritat*, Estudi General nº 16, Universitat de Girona, 1996, pàgs: 190-192).

Sens dubte aquestes paraules mereixen algun comentari. De entrada, constatar la humilitat i la modèstia amb què hi són concebudes la veritat poètica i l'activitat del poeta: ni aquest és un il·luminat o un ésser excepcional, ni tampoc la poesia és vista com una activitat d'un altre món. Per contra, tant el poeta com la poesia hi són concebuts com a part d'aquest món; i ja se sap, en aquest món, l'únic que hi ha, res trobarem de cap altre. Ara bé, aquesta mundanització de la poesia no equival a una banalització; tampoc a convertir-la en pur ornament, ni en un amuntegament de símbols i imatges indesxifrables. La veritat poètica, aquesta veritat promesa, és promesa de comprensió, comprensió del que és humà, comprensió inesgotable d'allò humà inesgotable. I ací la humilitat i la modèstia ressenyades planten cara a altres veritats més acreditades: només aparentment aquestes últimes serien més mereixedores del nom de veritat. I la raó és que la veritat diària deixaria intocat allò que sovint més ens preocupa, sorprèn, emociona o fereix. A aquest excedent de veritat, de realitat humana, seria, doncs, on apuntaria la veritat poètica, tal i com ací s'entén.

Tanmateix, allò que la veritat diària deixaria intocat pertany també al món, a allò quotidià del que és humà. No és altra cosa que el misteri viscut davant del que existeix, els límits que envolten la nostra comprensió i contra els quals lluitem, allò que la nostra ment estableix i refuta alhora, el que no podem ni tan sols pensar, però que persegueix el nostre afany. I a tal efecte no calen grans construccions teòriques, ni estrambòtiques hipòtesis: ens ho trobem ja en la flor i en el verd brillant d'un magraner, en la boira que inunda una marjal, en el vent tenaç que nega el paradís d'un bosc, en la veu del rossinyol, en el cura del foc en una nit de cap d'any, en una visita al zoo, en el camió del fem que s'allunya. O quan intentem entendre el desig aliè, quan mirem aquella invenció blava anomenada 'mar', quan trobem allò que un mapa anunciava, o en prendre un revolt amb el cotxe de tornada a casa. En allò fàcil de tots els dies és on ens espera el que és difícil: donar sentit i entendre o, millor, donar-nos sentit i entendre'ns. I no perquè allò difícil existesca en si mateix, ocult i a l'espera de ser tret a la llum, sinó perquè naix i ens prem en la nostra consciència.

D'aquesta manera, i partint del que és concret i tangible, Antonio aplega meditació filosòfica i poesia en únic alè. La seua poètica segueix el camí de Cernuda, Vinyoli, Valente, Brines o Cesar Simón, i reenvia a temes que Unamuno inagurà en la poesia peninsular. I no sols perquè inicié el seu llibre amb la cita "*el gran misterio es la conciencia y el mundo en ella*", sinó perquè també la seua poesia persegueix l'ànima rere la carn, la idea rere la forma. El poeta ací no és un demiürg que done forma a una idea preexistent, sinó aquell que veu, medita i expressa allò difícil del que es fàcil i està a la mà, qui s'afanya per entendre el que és obvi, qui crea i narra la seua comprensió. I ho fa pensant el sentiment i sentint el pensament.

Ara bé, no acabaria ací la filiació unamuniana. També ací el poeta és l'home de carn i ós, l'home que naix, pateix i mor, qui beu i menja, i juga i pensa i vol. Un home concret o, millor, un universal concret, perquè aquest home que és concret representa alhora allò que és humà. I humà, allò distintiu dels humans, no és la vida en una única dimensió, sinó viure en una dimensió escindida: el plec, l'arruga de la consciència. No la vida xata del que s'esgota i extingeix en allò donat, sinó la de qui viu allò profund del que és donat i, així, allò difícil del que és fàcil. Ho podem comprovar en el caràcter ambivalent com se'ns presenta ací el món. En ocasions, el món és allò distant i distint, allò extern que ens conté i ens estranya, el que sembla pur contorn i que res oculta, allò que ens fa emmudir per poder dir-se, la mà que escriu, la pau anodina del nostre cos sense ànima i que és pura respiració. Tanmateix, altres vegades, el món és allò íntim, allò que ocupa la nostra consciència, allò que fugaçment arribem a veure bell o melangiós, l'obstacle per al nostre pensament, la ignorància vestida amb el blau de l'impensable, el cel abstracte.

Quina és, però, la veritat d'aquesta poètica? Hem vist que era promesa de veritat, promesa de comprensió. Ara bé, parlar en aquest context de veritat pot confondre'ns, ja que associem massa sovint la veritat amb el que és inalterable i fix: tendim a pensar que veritat és sols el que no pot ser d'una altra manera, el que és definitiu, allò acomplert i acabat, l'etern. Aquesta, però, no és la veritat de la qual ací se'ns parla, sinó precisament tot el contrari, ja que

allò propi de la veritat poètica, tal com la entén Antonio, seria la seua inesgotabilitat, la possibilitat de la seua constant revisió, el seu enriquiment permanent, la seua capacitat de fer-se cada cop més vertadera. Es tracta de la lògica de la comprensió: comprendre és un procés narratiu intrínsecament inacabable. I no perquè existesca com a quelcom inassolible, sinó perquè la vertadera comprensió consisteix només a esforçar-se i eixamplar la pròpia comprensió. Estem, doncs, davant d'un art creatiu i narratiu: la comprensió, com la vida humana, es crea i es narra a si mateixa constantment: es fa, es desfà i es refà sense arribar mai a estar feta i acabada. Per aquest motiu la veritat poètica no és reductible a la veritat específica i puntual. I també per aquest motiu el poema no es deixa traduir al llenguatge quotidià, ni és reductible a allò que és obvi, malgrat que tracte del que és obvi i faça servir paraules d'us corrent. Heus ací per què els bons poemes no es llegeixen, sinó que es rellegeixen una i una altra vegada, tot matisant o alterant la identitat de llur comprensió. No és d'estranyar, per tant, que el poeta només insinue, i que només ho pugua fer alhora que oculta i anuncia, no alguna veritat concreta, sinó futures comprensions.

Aquestes anàlisis, no obstant, plantegen alguns interrogants que ací únicament podem formular. Per exemple: aquesta comprensió i aquesta promesa de comprensió ¿són cosa exclusiva de la poesia? I si és així, ¿com s'aconseguiran? ¿Sols pensant el sentiment i sentint el pensament? ¿No les podríem aconseguir igualment en altres activitats artístiques o espirituals? I si això fos també possible, ¿què diferenciaria aleshores allò poètic -la poesia- del que no és poètic? ¿Només el format en què vénen encapsulats llenguatge, pensament i emoció? No presente aquests interrogants per tal que siguen contestats ací i ara, sinó perquè els pensem, si és que tenen algun valor.

I acabem ja. La poesia d'Antonio ens arriba amb la maduresa -l'*acmé*- del seu autor. No és, per tant, un cas normal: no estem davant la vulgaritat d'un Rimbaud. Mai he entès el problema, el mite o l'enigma de Rimbaud: la sorpresa, l'admiració o la perplexitat que desperta. Mai he encertat a descobrir què tenia d'estrany que un poeta deixés de fer versos en

la maduresa, i que es convertís en un ésser normal amb una vida vulgar, un ciutadà, un burgès. Precisament, això és lo que els ha passat a la majoria, i encara passa. En una determinada edat és normal escriure poemes; en una altra, per exemple a partir dels vint o els trenta, correspon viure en prosa, vull dir, anar a Abissínia a comerciar amb pells, armes i cafè, o treballar, demanar un préstec i acumular rebuts. Per contra, allò sorprenent, allò que aconsegueixen molt pocs, és fer poesia al mateix temps que maduren. I molt més difícil fer-lo tan rabiosament bé com Antonio. La millor demostració la tindreu de seguida: quan l'escolteu i el llegiu sentireu, entre altres coses, no sols que les seues promeses de veritat són també les vostres, sinó que us agradaria ser capaços d'escriure com ell ho fa.